

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIO TEISMO ĮSTATYMO 62 STRAIPSNIO 1 DALIES 2 PUNKTO, 69 STRAIPSNIO 4 DALIES (1996 M. LIEPOS 11 D. REDAKCIJA), LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISMŲ ĮSTATYMO 11 STRAIPSNIO 3 DALIES (2002 M. SAUSIO 24 D. REDAKCIJA), 96 STRAIPSNIO 2 DALIES (2002 M. SAUSIO 24 D. REDAKCIJA) ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI

2006 m. kovo 28 d.
Vilnius

[...] Konstitucinis Teismas sprendžia, ar įstatymai ir kiti Seimo aktai neprieštarauja Konstitucijai, o Respublikos Prezidento ir Vyriausybės aktai - Konstitucijai ir įstatymams. Taigi Konstitucinis Teismas vykdo konstitucinę teisminę kontrolę. Konstitucinis Teismas - konstitucinės justicijos institucija. Pagal savo kompetenciją sprenddamas dėl žemesnės galios teisės aktų (jų dalių) atitikties aukštesnės galios teisės aktams, inter alia (ir pirmiausia) Konstitucijai, bei vykdydamas kitus savo konstitucinius įgaliojimus, Konstitucinis Teismas - savarankiškas ir nepriklausomas teismas - vykdo konstitucinį teisingumą, garantuoja Konstitucijos viršenybę teisės sistemoje ir konstitucinį teisėtumą.

[...] teismas, vykdydamas teisingumą, turi vadovautis tik Konstitucijai neprieštaraujančiais įstatymais ir kitais teisės aktais, negali taikyti įstatymo, kuris prieštarauja Konstitucijai.

[...] teismų instancinės sistemos paskirtis yra šalinti galimas žemesnių instancijų teismų klaidas, neleisti, kad būtų įvykdytas neteisingumas, ir šitaip apsaugoti asmens, visuomenės teises ir teisėtus interesus. Tad bendrosios kompetencijos teismų instancinės sistemos paskirtis - sudaryti prielaidas aukštesnės instancijos teismuose ištaisyti bet kurias fakto (t. y. teisiškai reikšmingų faktų nustatymo ir vertinimo) ar bet kurias teisės (t. y. teisės taikymo) klaidas, kurias dėl kokių nors priežasčių gali padaryti žemesnės instancijos teismas, ir neleisti, kad kokioje nors bendrosios kompetencijos teismų nagrinėtoje civilinėje, baudžiamojoje ar kitos kategorijos byloje būtų įvykdytas neteisingumas.

[...] teismai, suabejoję Seimo, Respublikos Prezidento ar Vyriausybės išleisto arba referendumu priimto teisės akto (jo dalies) atitiktimi aukštesnės galios teisės aktui, inter alia (ir pirmiausia) Konstitucijai, ne tik gali, bet ir privalo kreiptis į Konstitucinį Teismą.

[...] kiekvienu atveju, kai Konstitucinis Teismas, gavęs bendrosios kompetencijos ar pagal Konstitucijos 111 straipsnio 2 dalį įsteigto specializuoto teismo prašymą iširti ir spręsti, ar Seimo, Respublikos Prezidento ar Vyriausybės išleistas arba referendumu priimtas teisės aktas (jo dalis) neprieštarauja aukštesnės galios teisės aktui, inter alia (ir pirmiausia) Konstitucijai, pagal Konstituciją ir Konstitucinio Teismo įstatymą atsisako nagrinėti prašymą (taigi nesiima spręsti atitinkamo klausimo iš esmės), turi būti priimtas motyvuotas, racionaliai argumentuotas sprendimas.

[...] formuluotė "yra pagrindas <...> pradėti teisenai nutraukti" aiškintina kaip nustatanti Konstitucinio Teismo įgaliojimus tais atvejais, kai į Konstitucinį Teismą kreipėsi ne teismai, bet kiti Konstitucijos 106 straipsnyje nurodyti subjektai, atsižvelgus į nagrinėjamos bylos aplinkybes, nutraukti pradėtą teiseną, o ne kaip nustatanti, kad kiekvienu atveju, kai ginčijamas teisės aktas (jo dalis) yra panaikintas, pradėta teisena turi būti nutraukta, taip pat kad pagal Konstituciją tais atvejais, kai į Konstitucinį Teismą kreipėsi byla nagrinėjantis teismas, kuriam kilo abejonių dėl toje byloje taikytino įstatymo atitikties Konstitucijai, taip pat dėl kito Seimo priimto akto, Respublikos Prezidento ar Vyriausybės akto atitikties Konstitucijai ar įstatymams, Konstitucinis Teismas turi pareigą išnagrinėti teismo prašymą nepriklausomai nuo to, ar ginčijamas įstatymas arba kitas teisės aktas galioja, ar ne. Jeigu į Konstitucinį Teismą su prašymu iširti ir spręsti, ar Seimo, Respublikos Prezidento ar Vyriausybės išleistas arba referendumu priimtas teisės aktas (jo dalis) neprieštarauja aukštesnės galios teisės aktui, inter

alia (ir pirmiausia) Konstitucijai, kreipiasi teismas, Konstitucinis Teismas neprivalo nutraukti teisenos ir tais atvejais, kai ginčijamas teisės aktas (jo dalis) nebuvo panaikintas, tačiau buvo pakeistas jame nustatytas teisinis reguliavimas. Konstitucinio Teismo sprendimai klausimais, kuriuos Konstitucija priskiria jo kompetencijai, yra galutiniai ir neskundžiami. [...] Konstitucinio Teismo baigiamieji aktai, yra privalomi visoms valdžios institucijoms, teismams, visoms įmonėms, įstaigoms bei organizacijoms, pareigūnams ir piliečiams, neišskiriant nė paties Konstitucinio Teismo: Konstitucinio Teismo baigiamieji aktai yra privalomi ir pačiam Konstituciniam Teismui, jie suvaržo Konstitucinį Teismą tuo atžvilgiu, kad jis negali jų pakeisti arba jų peržiūrėti, jeigu tam nėra konstitucinio pagrindo.

[...] pagal Konstitucijos 107 straipsnio 1 dalį įstatymas (ar jo dalis) arba kitas Seimo aktas (ar jo dalis), Respublikos Prezidento aktas, Vyriausybės aktas (ar jo dalis) negali būti taikomi nuo tos dienos, kai oficialiai paskelbiamas Konstitucinio Teismo sprendimas, kad atitinkamas aktas (ar jo dalis) prieštarauja Konstitucijai.

Vadinasi, oficialiai paskelbus Konstitucinio Teismo nutarimą, kad kuris nors Seimo, Respublikos Prezidento ar Vyriausybės išleistas arba referendumu priimtas teisės aktas (jo dalis) prieštarauja kuriam nors aukštesnės galios teisės aktui, inter alia (ir pirmiausia) Konstitucijai, tą teisės aktą išleidęs subjektas turi pareigą pripažinti tą teisės aktą (jo dalį) netekusiu galios arba pakeisti jį taip, kad jis neprieštarautų atitinkamam aukštesnės galios teisės aktui, inter alia (ir pirmiausia) Konstitucijai.

[...] Bloginti įstatymų numatytas finansines ir materialines technines teismų veiklos sąlygas draudžiama. Kai iš esmės pablogėja valstybės ekonominė ir finansinė būklė, Seimas gali peržiūrėti teismų finansines ir materialines veiklos sąlygas.

[...] Teisėjo darbo teisme metu draudžiama mažinti teisėjo darbo užmokestį, išskyrus šio Įstatymo numatytus atvejus, ar kitas socialines garantijas.

[...] Teisėjo socialinio (materialinio) pobūdžio garantijų apsauga yra viena iš konstitucinio teisėjų ir teismų nepriklausomumo principo užtikrinimo garantijų. Todėl bet kokie mėginimai mažinti teisėjo atlyginimą ar kitas socialines garantijas arba teismų finansavimo ribojimas traktuotini kaip kėsینimasis į teisėjų ir teismų nepriklausomumą.

[...] nuostata "kai iš esmės pablogėja valstybės ekonominė ir finansinė būklė" aiškintina kaip reiškianti esminį valstybės ekonominės ir finansinės būklės pakitimą, kai dėl ypatingų aplinkybių (ekonominės krizės, gaivalinės nelaimės ir kt.) valstybėje susiklosto itin sunki ekonominė, finansinė padėtis. Tokiais atvejais valstybės funkcijoms vykdyti ir viešiesiems interesams tenkinti, taigi ir teismų materialiniams bei finansiniams poreikiams užtikrinti, dėl objektyvių priežasčių gali pritrūkti lėšų. Esant tokioms aplinkybėms įstatymų leidėjas gali pakeisti teisinį reguliavimą, pagal kurį nustatyti atlyginimai įvairiems asmenims, ir įtvirtinti tiems asmenims mažiau palankų atlyginimų teisinį reguliavimą, jei tai būtina siekiant užtikrinti gyvybiškai svarbius visuomenės ir valstybės interesus, apsaugoti kitas konstitucines vertybes.

[...] mažinti teisėjų atlyginimą galima tik įstatymu, kad tai daryti galima tik laikinai - kol valstybės ekonominė ir finansinė būklė yra itin sunki. Net ir tuo atveju, kai valstybėje susidaro itin sunki ekonominė, finansinė padėtis, teismų finansavimas, teisėjų atlyginimai negali būti sumažinti taip, kad teismai negalėtų atlikti savo konstitucinės funkcijos ir priedermės - vykdyti teisingumo arba teismų galimybė tai atlikti būtų suvaržyta.